

A Levegő Munkacsoport témái a 2008. április 24-i miniszterelnöki közmeghallgatásra

1. Az árak helyretétele adókkal, díjakkal

A környezetet súlyosan szennyező, egészségkárosító tevékenységeket folytatók általában nem fizetik meg az általuk okozott károk költségeit. Mindez tulajdonképpen támogatásoknak felel meg, amelyek nagy mértékben torzítják az árakat. Ez hibás gazdasági, gazdaságpolitikai döntésekhez vezet minden szinten – az állam, az önkormányzat, vállalkozások és az egyének szintjén egyaránt. Ez a túlzott környezetszennyezés egyik fő oka, és ez képezi versenyképességünk javításának egyik legnagyobb akadályát is. Néhány példa az árak helyretételének lehetőségeire:

- a tehergépkocsik kilométerarányos útdíjának bevezetése (mielőbb, minden útvonalon, legalább az ausztriai díjszinttel);
- a személygépkocsi-használat elszámolásának szigorítása (az évi 800 milliárd forintos adócsalás visszaszorítása);
- a zöldterületek, mezőgazdasági területek beépítésének érdemi megfizettetése (például a földvédelmi járulék jelentős emelésével);
- a gázár-támogatás megszüntetése (helyette kompenzációként például a családi pótlékot és a nyugdíjat lehetne emelni);
- a csomagolóanyagok termékdíjának emelése, a termékdíj-rendszer átalakítása.

Az így keletkező államháztartási többletbevételeket részben a munkabér adó- és járulékterheinek csökkentésére, részben a közfeladatok színvonalasabb ellátására javasoljuk fordítani. Ez utóbbiakhoz tartozik az éghajlatvédelmet segítő tevékenységek támogatása is (az épületek energiahatékonyságának javítása, a tömegközlekedés fejlesztése stb.).

2. Az árak helyretétele a támogatások megszüntetésével

A vállalatoknak nyújtott egyedi támogatások, adókedvezmények nemzetgazdasági szinten nagy valószínűséggel sokkal több kárt okoznak, mint hasznot. Torzítják a piacot, bizonytalanságokat okoznak a gazdaságban, és gyakran súlyosan környezetszennyező tevékenységeket ösztönöznek. Ezért véleményünk szerint további egyedi (nem normatív) támogatásokat nem szabad adni. (Természetesen az eddig megadott egyedi kedvezményeket, támogatásokat – amennyiben ezek egyébként jogszerűek – meg kell tartani, mert ez felel meg a jogállamiság követelményének.)

Az említett támogatásokkal az is gond, hogy jelenleg átláthatatlanok. Szükségesnek tartjuk, hogy minden ilyen támogatás (beleértve az

adókedvezményeket is) legyen nyilvános, ezek részletes felsorolását a kormány évente tegye közzé.

3. Az államigazgatás és ezen belül különösen az ellenőrző szervek erősítése

Egy korszerű állam nem nélkülözheti az olyan intézményrendszert, amely a lehető legkisebbre csökkenti a biztonsági kockázatokat. Sajnos, az elmúlt években ez a rendszer számottevően leépült (környezetvédelmi felügyelőségek, ÁNTSZ, növényvédelmi szolgálat stb. leépítése). Részben ennek tudható be az elmúlt évek több, jelentős közfelháborodást kiváltó eseménye is (élelmiszer-átcímkezések, esztergomi vízszennyezés, pirospaprika-botrány stb.). Ezek az esetek azonban csak a jéghegy csúcsát jelentik. Szükségesnek tartjuk haladéktalanul megvizsgálni, hogy a hatósági munka terén élen járó országokban (például Svédországban) milyen feltételek mellett végzik ezeket a tevékenységeket, valamint figyelembe kell venni az Európai Unió vonatkozó ajánlásait, és mindezeknek megfelelően alakítani a hazai gyakorlatot.

Az államigazgatás működését nehezítik a sokszor értelmetlen, nehezen végrehajtható jogszabályok. Ilyen például a környezetvédelmi termékdíj szabályozása (nem magával a termékdíj létevel van gond, hanem annak hibás szabályozásával), vagy amikor olyan feladatokat rónak az APEH-ra, amelyeket képtelenség végrehajtani (például a kulturális járulék sok apró tételének a beszedése – ami ráadásul elvonja az APEH erőforrásait a sokkal fontosabb munkáktól).

4. A korrupció visszaszorítása

A természetes és épített környezet tisztítása mögött sok esetben korrupció is rejtőzik. A korrupció visszaszorítására sok javaslat született, azonban ezeket a kormány általában nem vette figyelembe. (Példa erre a kecskeméti Malom Center kapcsán készült ombudsmani jelentés.) Korrupciónak tekintjük azt a sokszor előforduló esetet, amikor a hatóságok politikai nyomásra „rugalmasan” értelmezik a jogszabályokat (a legutóbbi példa erre a Magyar Dakar Rally). Számos olyan esetet is ismerünk, hogy amikor magas rangú politikusok vagy gazdaságilag befolyásos személyeket érint az ügy, akkor „elalszik” a nyomozás, elmarad a számonkérés (ld. például a budapesti Zsidónegyeddel kapcsolatos visszaéléseket).

5. Az oktatás színvonalának javítása

Az oktatás színvonalának javítása több szempontból is elengedhetetlen ahhoz, hogy megfeleljünk a környezet- és természetvédelem kihívásainak. Egyebek mellett ez szükséges egy hatékonyabb energia- és nyersanyag-felhasználással

működő, tudásalapú gazdaság megteremtéséhez. Az elmúlt időszakban viszont az oktatási színvonalának leromlását, sok esetben a legjobb pedagógusok elbocsátását voltunk kénytelenek megélni.

6. A környezet- és egészségvédelmi tájékoztatás jelentős növelése

Jelenleg a tömegkommunikációs eszközök – és ezen belül különösen a televízió – túlnyomó részben olyan életmintákat közvetítenek, amelyek szöges ellentétben állnak a fenntartható fejlődéssel. Ezzel szemben igen csekély a környezetbarát életmódot, a fenntartható termelést és fogyasztást bemutató műsor, kiadvány stb. Így nyilvánvalóan nem lehet megváltoztatni az emberek gondolkodásmódját. Ezért a kormánynak a civil szervezetekkel együttműködve sokkal több erőforrást kell biztosítania a környezet- és egészségvédelmi tájékoztatásra.

7. A társadalmi párbeszéd javítása

Az elmúlt időszakban a kormánynak számos kezdeményezése volt a társadalmi párbeszéd elősegítésére. Ennek eredményeként a különböző társadalmi szervezetek, testületek ajánlásokat készítettek a kormány részére. A visszacsatolás azonban gyakran elmarad. Így például a GSZT általában nem kap a kormánytól érdemi választ az állásfoglalásaira. A Gazdasági Versenyképességi Kerekasztal résztvevői pedig a mai napig nem tudják, hogy a kormány miért nem fogadta el a sok munkával – a kormány kérésére – kidolgozott adójavaslatait.

A Levegő Munkacsoportnak a fenti témákkal kapcsolatos tanulmányai és egyéb anyagai megtalálhatók a www.levego.hu honlapon.

Budapest, 2008. április 22.

Lukács András
a Levegő Munkacsoport elnöke